

Vědec: Český autopřmysl je v podřadné pozici

Adéla Skoupá

adela.skoupa@economia.cz

Výroba aut a jejich součástí táhne český průmysl dopředu, loni se tržby v oboru vyšplhaly skoro na bilion korun. Nadšení ze zkvétajícího odvětví ale mírní ekonomický geograf Petr Pavlínek. Profesor, který své působení pílí mezi Univerzitu Karlovu a univerzitu v americkém státě Nebraska, upozorňuje, že obor v Česku ovládají firmy se zahraničním kapitálem a českých hráčů je jen malý zlomek. Ti navíc většinou mají v evropském a světovém autopřmyslu podřadné postavení a obtížně se z něj vymaňují.

„Vysoká závislost na zahraničním kapitálu bude mít v dlouhodobém horizontu na české hospodářství negativní vliv,“ říká Pavlínek. „Nereinvestovaný zisk, který neustále roste, nezůstává u nás, centrály si ho stahují do mateřských firem. V rámci evropských a světových výrobních sítí jsme se dostali do podřadného postavení a současný stav automobilového průmyslu ve světě nenahrává změně.“

Výsledky zakládá na asi dvacetiletém zkoumání prostředí, kdy prováděl i rozhovory s manažery nebo řediteli stovek tuzemských i zahraničních firem podnikajících v odvětví v Česku. Na své bádání také dostal víc než 2,5 milionu korun od Grantové agentury ČR, která teď jeho výzkum, měření kvalitou zahraničních vědeckých publikací, označuje za jeden z aktuálně nejúspěšnějších. V posledních letech se zaměřil hlavně na to, co přinesl tuzemským firmám příchod zahraničních investorů do Česka. „Jejich dlouhodobý přínos by měl spočívat hlavně v tom, že do domácí ekonomiky šíří nové vědomosti nebo technologie. To se ale ne vždy děje,“ upozorňuje Pavlínek.

Zajímalo mě, k čemu kvůli příchodu zahraničních investic dochází přímo v továrnách. Objeli jsme více než 130 českých a zahraničních firem a doptali se jich.

Petr Pavlínek

profesor, ekonomický geograf z Univerzity Karlovy a University of Nebraska Omaha

Téměř třetina českých firem podle jeho poznatků nedokáže z dodavatelských vazeb se zahraničními firmami těžit, protože jednoduše řečeno nestačí rychlosti jejich vývoje. „Znalosti získané ze vztahů se zahraničními investory dokázala využít pro vlastní rozvoj asi polovina firem,“ popisuje geograf Pavlínek.

Jednou z nich je například společnost Beneš a Lát, která vyrábí součásti z hliníku, zinku nebo plastu. „Významně nám třeba asi před deseti lety pomohla spolupráce se zahraniční firmou Valeo, která nás vybrala jako dodavatele pro hliníkový prvek. Měli jsme ale poměrně vysokou zmetkovitost a některé procesy dlouho trvaly. Poslali nám zdarma technika z Mexika, který nám ukázal, jak výrobu zlepšit,“ popisuje Lumír Al-Dabagh, ředitel a spolunajítel slévárny.

Asi pět procent českých firem v autopřmyslu podle Pavlíneka příchodem zahraničního kapitálu do Česka utrpělo – přišlo například o kvalifikované a zkušené zaměstnance. Desetinu firem potom Pavlínek označil jako ty, které zvládají držet s cizinou krok, protože samy hodně investují do vývoje a inovací – jako například Brisk Tabor, výrobce zapalovacích svíček a senzorů. „Vývoj je základ firmy, ze 700 zaměstnanců se mu věnuje asi sedmá,“ popisuje Mojmír Čapka, šéf firmy, která dodává do 70 zemí.

K tomu, aby se české firmy vymanily z podřadnější pozice a přitáhly „kvalitnější“ investice – tedy směřující do výzkumu a vývoje – je podle Pavlíneka klíčem větší podpora technického vzdělání.

Podle Sdružení automobilového průmyslu se obor překotně mění a Česko přestává být montovnou. „Autopřmysl se sice globalizuje, ale české firmy si nevedou špatně,“ míní Martin Jahn, prezident sdružení.

DLOUHOLETÝ VÝZKUM

Pod vládou zahraničí

Automobilový průmysl má na celkové průmyslové produkci Česka čtvrtinový podíl, Petr Pavlínek ale upozorňuje, že odvětví mají pod kontrolou zahraniční investoři. Ti sice vytvářejí pracovní místa, ne vždy ale přenášejí znalosti, které by mohly české firmy přetavit ve svůj prospěch. Česko vyhledávají spíš kvůli nízkým nákladům a tuzemsko postrádá dostatek technicky vzdělaných odborníků.

Západní investoři se více snaží

Podle Pavlíneka investoři z Japonska nebo Jižní Koreje vytvářejí uzavřené dodavatelské sítě, do nichž nezapojují české dodavatele a své know-how utajují více než například američtí nebo němečtí investoři.

Prestižní publikace

Profesor se problematice věnuje dvacet let. Výsledky výzkumu publikoval také v prestižních zahraničních vědeckých časopisech jako Journal of Economic Geography a Economic Geography.

27 procent

českých firem v autopřmyslu nedokáže podle Pavlíneka těžit z příchodu zahraničního kapitálu.